

2023-09-11

kn.remissvar@regeringskansliet.se
lars.bryntesson@regeringskansliet.se

Kommunens yttrande gällande remissen ”Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften” del 1 och del 2, SOU 2023:18, med hänvisning till Regeringskansliets diarienummer KN2023/03016

Inledning

Pajala kommun antar föreliggande remissvar som vårt eget. Remissvaret ska senast den **11** september kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet. I huvudsak anser Pajala kommun att det presenterade förslaget från, i SOU ”Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften” del 1 och del 2, SOU 2023:18 **inte** leder ökade incitament för nyetablering av vindkraft. Pajala kommun finner inte de framlagda förslagen som acceptabla då dessa genomsyras av bristande inslag av konstruktiva incitament/förslag som skulle kunna bidra till att kommunens incitament för nyetablering av vindkraft ökar. Kommunen har bedömt att flera av de förslag som Regeringskansliet har lagt fram i SOU ”Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften” har mycket negativa konsekvenser för Pajala kommun, i Tornedalen, en glesbygdskommun i Norrbotten.

Pajala kommun önskar främst framhålla dessa yttranden i sitt remissvar, utan inbördes ordning:

- Pajala kommun hänvisar till SKR:s yttrande i denna sak och påpekar att det råder en samsyn mellan Pajala kommuns yttrande och ”Sveriges Kommuner och Regioners” inställning, hur förslaget på ett menligt sätt kan drabba kommuner.
- De ersättningsnivåer som presenteras i t ex förslag b) är dessutom väldigt låga. Enligt förslaget framgår att den lägsta årlig ersättningsnivån ligger på 1000 kr vilket inbringar en drabbad fastighetsägare ett motsvarande belopp på 83 kronor/månad. Så låga ersättningsnivåer bidrar inte till ökat incitament för nyetablering av vindkraftverk!
- Förslag d) inrymmer även att intäkten ska beräknas utifrån ”elproduktionens marknadsvärde på spotmarknaden” och sådant förslag menar Pajala kommun är helt oacceptabelt då det kommer innebära en alltför stor oförutsägbarhet avseende intäktens storlek, som enligt förslag c) ska ligga till grund för hur stor utdelningen blir till de drabbade fastighetsägarna i de berörda områdena. I Norrbottens län råder ibland överproduktion av el, vilket innebär att elpriset på spotmarknaden kan pressas ner. Dessa förhållanden är inte heller jämförbara med den situation

som kan råda i andra delar av Sverige, och denna modell bör således inte appliceras på de förhållanden som råder i Pajala kommun.

Denna kalkyl hänger ihop med att: *”Den sammanlagda intäktsdelningen ska för en vindkraftspark högst kunna bli 2 procent av marknadsvärdet av parkens elproduktion¹.”* Dessa sinsemellan rådande samband får inte fördunklas, utifrån att det finns säsongsvisa fluktuationer i elproduktion och skillnader som råder mellan olika elområden i Sverige, gällande över- och underproduktion. Dessa faktorer på elmarknaden kommer återspeglas i en mycket stor oförutsägbarhet gällande ersättningens storlek för drabbade fastighetsägare. Dessa grundförutsättningar som regeringskansliet framlägger finner Pajala kommun som omöjliga att acceptera.

- Pajala kommun avstyrker förslaget om n) *”vad som ska gälla när det finns flera bostadsbyggnader på fastigheten”* och förslaget om o) *”vad som ska gälla när det finns flera bostadsbyggnader på fastigheten”*

Här ligger delvis fastighetens taxeringsvärde som utgångspunkt huruvida t ex en fastighetsägare kan tilldelas ta del av intäktsdelningen. Det föreslås att lägsta taxeringsvärde ska vara 500000 kr vilket är alldeles för högt utifrån de allmänna taxeringsvärden som råder i glesbygden i Tornedalsregionen. Pajala kommun anser att nivån för det lägsta taxeringsvärdet, motsvarande 500000 kr hamnar på en orimligt hög nivå och behöver reduceras avsevärt nedåt i syfte att mer överensstämja med de taxeringsvärden som finns i denna glesbygdskommun. Det är inte rimligt att enskilda fastighetsägare i Pajala kommun ska drabbas av dessa sammantaget snäva beräkningsmodeller!

Ofta uppförs vindkraftsparker på landsbygden och där finns taxerade jordbruks- och skogsfastigheter, med tillhörande maskinhallar, spannmålsmagasin etc. som enligt detta förslag helt skulle kunna utestängas från rätt till inlösen, vilket för dessa fastighetsägare därmed innebär ett uppenbart ekonomiskt avbräck.

- Pajala kommun menar att den avståndsbedömning som presenteras i förslag b) att: en bostadsbyggnad som ligger på ett avstånd upp till 1000 meter / 1 km från ett vindkraftverk kan vara berättigad till en årlig ersättning från vindkraftverket. Möjlig ersättningsnivå tar sikte på ett avstånd beräknat på vindkraftens höjd x 10, vilket skulle motsvara 2,5 km om höjden på vindkraftverket är 250 meter. För de avstånd som råder i Pajala kommun är denna beräkningsmodell som föreslås förkastlig, eftersom Tornedalsregionens vidsträckta områden inte närmelsevis kan beaktas utifrån dessa korta avstånd. Olika slags störningar och negativa konsekvenser från vindkraftverk mäts inte i meter eller i km, utan snarare i mil. Pajala kommun anser att den avståndsmässiga beräkningsmodellen som ligger till grund för hur stor ersättningen blir för drabbade fastighetsägare behöver justeras, och att hänsyn tas till de utgångspunkter som råder i Pajala kommun. Det är inte heller rimligt att förslaget omfattar en generalisering som utgår från exakta avståndskalkyler eftersom det leder till att många fastighetsägare som hamnar i *”skarven”* av denna beräkningsmodell och, därmed bedöms bli utan ersättning. Dessutom finns många andra värden som inte inkluderas i denna beräkningsmodell såsom topografiska förhållanden med t ex förstörd utsikt,

¹ Citat från SOU 2023:18, kap. 2.1.3, sidan 50

ostörd natur som i stället har fått inslag av blinkande ljus nattetid mm. Denna beräkningsmodell urholkar möjligheten till ersättning, och storleken på ersättningsnivån samt möjligheten till inlösen. Pajala kommunen bedömer att förslaget kommer slå hårt mot kommunens invånare, men även för de som bedriver verksamheter i dessa områden.

Ärendebeskrivning

I syfte att klara av klimatomställningen spelar vindkraftverken en viktig roll för att det ska finnas elförsörjning till konkurrenskraftiga priser. I denna SOU framhålls att den krävs för industrins elektrifiering, bidrar till att Sveriges sårbarhet minskar, samt att den går att bygga relativt snabbt, ge höga produktionsvolymerna (även vintertid, då produktionsvolymerna är större än under sommarhalvåret) till låg produktionskostnad. Det påpekas att *"dagens höga och oförutsägbara elpriser har en betydande negativ påverkan i hela samhället, både på kort och lång sikt vilket får till följd sämre förutsättningar att kunna bedriva elintensiva verksamheter och därmed minskade skatteintäkter."*

Man framhåller att det ska finnas ett utbud av alternativa lösningar och kombinationer för att främja incitament för utbyggnad av nya vindkraftverk. Dessa lösningar får dock inte leda till att det blir för dyrt att projektera och bedriva vindkraft i Sverige, och får inte påverka menligt på investeringsintresset².

Man lyfter även fram frågan om att teknikneutralitet även bör beaktas framöver, i syfte att motverka en snedvriden konkurrens som skulle kunna bidra till att mer gynnsamma förutsättningar för vindkraftverk, en sk suboptimerad elmarknad. Det innebär att samma regler ska gälla för all ny fossilfri elproduktion. Föreliggande utredning avgränsas dock enbart till utbyggnad av vindkraftverk och utredning inkluderar inte andra elproducerande kraftslag.

I kap. 1.8 presenteras vilka avgränsningar som utredningen baseras på. Det framförs bland annat att utredningen inte berör miljöprövningsfrågor, där tillstånd ges enligt miljöbalken.³ Det påpekas även att förslagen i föreliggande utredning inte är avsedda att indirekt påverka en miljöprövning. Ej heller har man i föreliggande utredning beaktat eventuella anspråk på skadestånd för miljöskada enligt miljöbalkens kap 32.

Den vindkraftsbaserade elförsörjningen förutsätter acceptans, såväl på kommunnivå som att erhålla lokal acceptans, men för att det ska fungera behövs väsentliga incitament och ett system för kompensation. Detta grundar sig bland annat på att det i Sverige inte finns någon statlig styrning över energiproduktionen som kräver förändrad mark- och vattenanvändning på land och i territorialvattnet. Detta beror bland annat på att statens beslut om planer och riksintressen inte är bindande, utan endast vägledande eftersom kommunerna självständigt bestämmer över mark- och vattenanvändningen i kommunerna.⁴ Det är helt upp till varje kommun att godkänna vindkraft, eftersom

² Se även kap. 1.6

³ Med hänvisning till SOU 2022:33 där sådana frågor har behandlats.

⁴ Se även kap. 4.1.1.

kommunerna inte har något formellt ansvar för vare sig landets eller den egna kommunens energiförsörjning.

Utredningen belyser att man anser att vindkraftsplanering i allt högre grad ska betraktas som en del av kommunernas energiplanering. I syfte att möjliggöra detta föreslås att *"lagen om kommunal planering"* ska göra detta legitimt och fungera som ett sammanhållande ramverk för energiplanering som då även omfattar vindkraftverk. Det föreslås att Energimyndigheten ska utarbeta en vägledning för hur lagen bör tillämpas utifrån dagens förhållanden. Här menar kommunen att detta bör utgå från framtida förhållanden med hänsyn till incitamentutredningen och ersättning till kommunerna.

I samma kontext lämnas förslag på att det införs ett ekonomiskt stöd under perioden 2024 – 2027 för att stärka kommunernas förmåga till energiplanering med fokus på fossilfri elproduktion, vilket således inkluderar fysisk planering av vindkraftverk. Här menar kommunen att det vore fördelaktigt om kommunerna berättigas till sådant välbehövligt ekonomiskt stöd, även om det inte helt framgår vilken instans som som beviljar detta stöd.

I samband med denna SOU har det tagits fram en konsekvensutredning där det har lagts stor vikt vid att kunna säkerställa att de förslag som framförs i föreliggande utredning syftar till kommunernas intresse ökar för att tillstyrka vindkraft och att detta inte samtidigt fördyrar för vindkraften så att investeringsintresset skulle minska väsentligt. De förslag som presenteras, ska enligt SOU leda till att det kommer finnas fortsatt investeringsintresse i svensk vindkraft enligt den konsekvensutredning som SWECO tagit fram, och som utredaren hänvisar till.

Det föreslås i SOU:n att de när de nya reglerna skulle ha trätt i kraft. Dessa nya regler skulle enligt förslaget omfatta vindkraftverk vars tillstånd enligt miljöbalken har vunnit laga kraft efter den 31 maj 2023. Anledningen till denna tidsgräns uppges vara att: *"Detta för att inte förändra spelreglerna i efterhand för parker vars investeringsbeslut redan är fattade"*, se kap. 6.1. Hur detta i praktiken ska vara genomförbart är svårt att förstå eftersom SOU remissen ska tas upp som ett politiskt ärende i Pajala kommun, i augusti, och fristen för att yttra sig över remissen är först i september.

Det bör observeras att Pajala kommun inte har yttrat sig över samtliga förslag som lämnats i denna SOU 2023:18. Med anledning av ämnets komplexa karaktär framgår sidhänvisning i föreliggande tjänsteskrivelse, så att den intresserade läsaren själv kan fördjupa sig i de olika förslag som denna remiss inrymmer.

Nya förslag enligt SOU "Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften"

Det framhålls i utredningen att en intäkt behövs till de kommuner som i dag av rättviseskäl säger nej till utbyggnad av vindkraft. Dessa rättvisespekter brukar vara aktuella i debatten i områden i mellersta och norra Sverige. Man menar att ännu en naturresurs, i det här fallet i huvudsak att vinden tas i anspråk, samtidigt som ersättning till kommunerna för de negativa konsekvenser som en vindkraftsetablering medför uteblir. SOU utreder här och lämnar förslag på hur man framöver kan omfördela en del av det värde som vindkraften skapar till produktionens närområde. Incitament och kompensationssystemet har värderats i denna SOU 2023:18 där ekonomisk kompensation ska kunna ges till:

- ✓ Kommunen
- ✓ Närboende
- ✓ Lokalsamhället

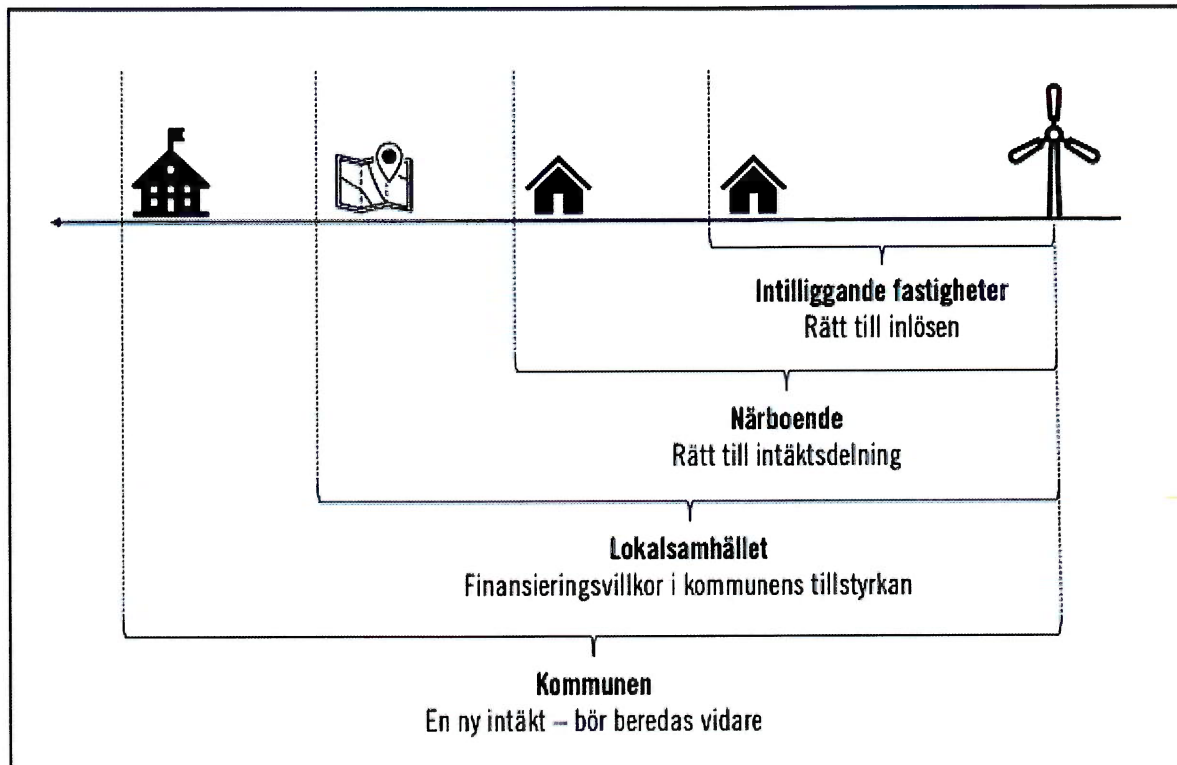

Illustration av SOU förslaget på incitament och kompensationsystem

Källa: SOU 2023:18, sidan 11

Gällande ersättning till kommunerna, har utredningen framhållit att de kommuner som av rättviseskäl säger nej till vindkraftverk skulle ges incitamentet till att bygga vindkraftverk, om kommunen ges kompensation i form av en kommunal intäkt som anses vara det viktigaste verktyget för utbyggnad av vindkraftverk.

Efter att utredarna inom ramen för detta SOU 2023:18, värderat dessa olika alternativ har utredarna emellertid ansett att en ny utredning gällande intäkt till kommunerna skyndsamt behöver beredas vidare eftersom finansiering till kommunerna inte är möjligt genom statlig finansiering eller beskattning. Denna fråga, om kommunernas incitament kommer beredas vidare inom regeringskansliet. Förslag om ekonomisk ersättning till kommunerna finns således inte presenterad i föreliggande SOU förutom att det är något som man behöver utreda ytterligare, innan man från regeringshåll kan lämna adekvata förslag på kompensation till kommunerna.

Kap 2 Avser närboende

Med närboende avses den som äger en bostadsbyggnad inom tio gånger ett landbaserat vindkraftverks totalhöjd. Enligt detta förslag skulle årligen, under vindkraftverkets "livstid" de närboende få rätt till en andel av verkets intäkt s k intäktsdelning.

En intäktsfördelning ska ges till de närboende bland annat för att:

- ✓ de närboende är den grupp som påverkas mest av en utbyggnad av vindkraftverk såsom ljud, skuggor, blinkande ljus nattetid, förstörd utsikt
- ✓ fastighetsvärdet minskar när vindkraftverk byggs i närheten
- ✓ omsorg om den lokala opinionen och kompensationen ska främst ges till fastighetsägare inom ett avstånd motsvarande sex gånger ett landbaserat vindkraftverks totalhöjd. Rätt till inlösen ska göras inom ett år från det att verket sattes i drift.

Två förslag framläggs för att de närboende vid de landbaserade vindkraftsparkerna ges ersättning:

- ✓ rätt till en del av intäkterna från parken
- ✓ rätt att inom ett år från det att parken är satt i drift, få sin fastighet inlöst till det marknadsvärde som gällde vid motsvarande tidpunkt innan vindkraftsparken etablerades

Kommunstyrelsen har den 11 september 2023 behandlat följande förslag från Regeringskansliet

Nedan följer ett antal förslag som avser ersättning till de närboende:

- a) Pajala kommun tillstyrker förslaget om *”en rätt till intäktsdelning för närboende vid landbaserade vindkraftsparker”*

Vårt förslag: Ägare av bostadsbyggnader inom ett visst avstånd från ett landbaserat vindkraftverk ska ges rätt till en ersättning som motsvarar en andel av den intäkt som verket genererar. Intäktsdelningen ska utgå varje år under verkets livstid.

Källa: SOU 2023:18, kap. 2.1, sidan 38

Det är främst de närboende till landbaserad vindkraft som drabbas av de konsekvenser som en etablering av vindkraftverk medför, till exempel via ljusemissioner såsom blinkande lampor, skuggor och ljud mm. Det är påvisat att fastighetsvärdena med närhet till dessa vindkraftsområden reduceras. Med anledning av detta förslås att de närboende tilldelas en intäktsdelning från vindkraften årligen under vindkraftverkets livstid.

Kommunen reserverar sig inför förslag 1 och undrar vad som enligt er definition menas med verkets *”livstid”*? Menas här under den tid som vindkraftverket levererar el, eller inbegriper det även perioder då verket i princip är temporärt avställt till exempel för reparationer eller att den rent av har tagits permanent ur drift. Även om verket inte längre är verksamt i den meningen att den är i drift bör *”livstid”* baseras på den tid som vindkraftverket finns uppställd vertikalt och även horisontellt nedtagen då dessa verk kan uppta stora arealer och därmed förhindra att området kan tillåtas ge utrymme och förutsättningar för annan alternativ markanvändning. Det skulle leda till ineffektiv markanvändning och inte vara förenlig med god arealförvaltning.

- b) Pajala kommun har avstyrkt förslaget om "Ersättningen ska motsvara en andel av verkets intäkt. Andelens storlek ska bero på avståndet."

Vårt förslag: En bostadsbyggnad som ligger på upp till 1 000 meters avstånd från ett vindkraftverk ska berättiga till en årlig ersättning motsvarande 2,5 promille av verkets intäkt.

Om avståndet är större, ska beloppet justeras ned linjärt så att det blir noll på ett avstånd om tio gånger verkets totalhöjd.

Avstånden ska mätas mellan mittpunkten på vindkraftverkets torn och byggnadens mittpunkt.

Intäktssdelning ska utgå för maximalt två verk per bostadsbyggnad.

Beloppet ska som lägst vara 1 000 kronor.

Källa: SOU 2023:18, kap. 2.1.2, sidan 40

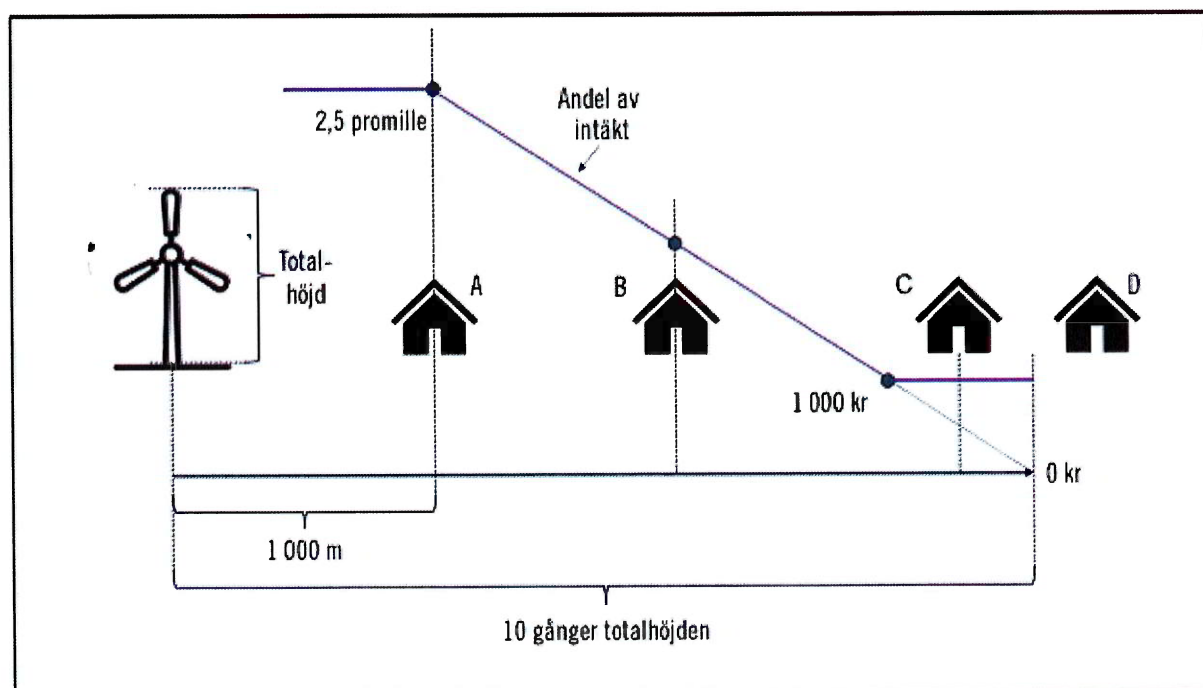

Illustration av intäktssmodellen enligt incitamentsutredningen

Källa: SOU 2023:18, kap. 2.1.2, sidan 41

- Hus A ligger på 1 000 meters avstånd. Intäktsdelningen ska motsvara 2,5 promille av verkets intäkt.
- Hur stor andel av verkets intäkt som Hus B ska berättiga till beror på avståndet från verket. Andelen kan beräknas med formeln

$$2,5 \text{ promille} \times \left(1 - \frac{\text{avstånd} - 1000}{(\text{totalhöjd} \times 10) - 1000}\right).$$

- Hus C berättigar egentligen (om man fortsätter lutningen ned mot noll) till ett belopp som är lägre än 1 000 kronor per år. Beloppet justeras dock upp till 1 000 kronor. Detta för att undvika småbelopp.
- För Hus D, som ligger på större avstånd än tio gånger totalhöjden, lämnas ingen intäktsdelning.

Källa: SOU 2023:18, kap. 2.1.2, sidan 41

Totalhöjden beräknas i de moderna verken uppgå till 250 meter vilket innebär att inom ett avstånd motsvarande 2,5 km ingår den krets som omfattas av närboende och som har rätt till ersättning. Det påpekas i utredningen att de som bor längre bortom denna gräns kan däremot i stället erhålla ersättning och kompensation från lokalsamhället, alternativt från kommunen (denna frågeställning ska dock beredas vidare inom regeringskansliet).

Intäktutdelningen är beroende på avståndet från vindkraftverk, vindkraftens höjd och avstånd till byggnad samt vilket spotpris som råder vid en specifik tidpunkt på elmarknaden. Utredningen har vägt in att även hänsyn till topografiska förhållanden och vindriktning beaktas på detta avstånd. Maximalt 2 vindkraftverk kan inkluderas i denna beräkningsmodell.

Kommunen menar att, eftersom ersättningen till de närboende baseras på spotpriset på elmarknaden och då ersättningen beräknas från 2,5 promille av vindkraftverkets intäkt kan ersättningen till de drabbade i närområdet, inom det utpekade referensområdet bli mycket liten. Särskilt i Norrbotten där det stundom råder ett överskott av elproducerande kraft, vilket får konsekvenser för spotpriset. Detta innebär att den årliga ersättningen till de närboende inte bara är oförutsägbar, och även med svårighet kan sägas kompensera för de olägenheter som en vindkraftsetablering trots allt innebär för de närboende men kan även bli mycket låg. 2,5 promille av verkets intäkt låter synnerligen väldigt lågt. Att överhuvudtaget bedöma rimligheten i dessa beräkningsmodeller är svårt eftersom det inte, med önskvärd tydlighet framgår vad ett vindkraftsverks årliga intäkt är. Dessa förhållanden bör tydliggöras närmare i syfte att undvika hypotetiska spekulationer. Observera alltså att den årliga ersättningen baseras på vindkraftsverkets årliga intäkt, beräknad i promille och inte i procent. Denna beräkningsmodell öppnar upp för en förundran, huruvida det inte i stället vore mer rimligt att höja upp ersättningen eftersom det mellan intäkt och den så kallade återstående vinsten finns en viss återkoppling, samt att det finns ett minsta inräknat ersättningsbelopp som de boende årligen, kan förvissa

sig om att få samt ett bonusbelopp under de år som verket levererat ett extra gott resultat, inräknad elpriset på spotmarknaden och i förhållande till verkets balanserade budgetresultat. Man skulle kunna kalla denna ersättning som "plåster på såren" metoden på grund av att läkningsprocessen för de närboende kan underlättas något även om vindkraftsparken/vindkraften medför olägenheter av skilda slag. På ett mera indirekt sätt kan en sådan uppbyggnad rent av leda till förbättrade förutsättningar för incitament att kunna etablera vindkraftsparker i områden där närboende enligt ovan nämnda avståndsmodell berörs. Ett förslaget årligt lägsta belopp, kan för vissa närboende bli 1000 kr, vilket är så anmärkningsvärt lågt att man häpnar över hur dessa beräkningsmässiga labyrinter kan legitimera dylika förslag. Utifrån de resonemang som här har förts, avstyrker kommunen detta förslag "ersättningen ska motsvara en andel av verkets intäkt. Andelens storlek ska bero på avståndet."

- c) Pajala kommun har avstyrkt förslaget om att "det ska finnas ett tak för en parks totalbelopp"

Vårt förslag: Den sammanlagda intäktsdelningen ska för en vindkraftspark högst kunna bli 2 procent av marknadsvärdet av parkens elproduktion.

Källa: SOU 2023:18, kap. 2.1.3, sidan 50

Enligt detta förslag menar utredaren att det ska införas ett max tak för hur stor den sammanlagda intäktsdelningen av en vindkraftspark får vara. Det föreslås 2 % av marknadsvärdet av parkens elproduktion. Med hänvisning till förslag 2 är det svårt att avgöra om det är ett "rättvist" upplägg eftersom det inte riktigt heller framgår hur stor vinst som verksamhetsutövaren av vindkraftsparken gör. Det finns inte heller något minsta värde som närboende ska få, ej heller i händelse om vindkraftsanläggningen permanent har tagits ur drift eller under eventuellt förekommande temporära störningar, som påverkar elproduktionen menligt till exempel under reparationsarbeten. Sådana incitament för ersättning bör tydliggöras närmare. Norrbottens län tillhör elområde 1 och skillnaden mellan elområdena 1-4 i Sverige är stora. Ersättningen till närboende bör även ta sikte på de rådande förhållandena i Norrbotten, som i många avseenden redan är regionalt mer ekonomiskt utsatt i många avseenden, jämfört med de södra och mellersta delarna av Sverige. I elområde 1 råder i viss utsträckning ett överskott av producerad el, vilket kan innebära att spotpriset på öppna elmarknaden blir lägre jämfört med spotpriset i elområdena 4 och 3. Det kan i sin tur äventyra hur stor den sammanlagda ersättningen blir för de närboende invid vindparksområden. Därmed bör förslag nr 3 justeras så att det finns bättre förutsägbarhet för de närboende avseende ersättningens storlek, och att de inte utgör alltför stora skillnader i de olika elområdena gällande denna aspekt.

2 % av marknadsvärdet innebär att det är svårt att veta hur stor hela vinsten blir. Och ersättningen bör beräknas på hur stor vinsten har blivit med hänvisning till att marknadsvärdet har beaktats. Ersättning till de närboende förefaller enligt denna kalkyl bli mycket låg och det är inte rimligt att endast 2 % av marknadsvärdet (vinsten?) ska ingå i den sammanlagda intäktsdelningen. Hur mycket det sammantaget inbringar till de närboende är svårt att få grepp om eftersom skatteeffekten kan komma att "äta upp" en stor del av det som är en nettoersättning, och inte minst med anledning av att man bör

känna till den konkreta vinstmarginalen för att på ett relevant sätt kunna resonera om detta. Vinstmarginalen för vindkraften förefaller sammantaget vara alltför stor, och här menar Pajala kommun att det bör finnas utrymme för att det ges en högre procentsats från vinsten till de närboende. Därmed avstyrks detta förslag.

- d) Pajala kommun har avstyrkt förslaget om att *"intäkten ska beräknas utifrån elproduktionens marknadsvärde på spotmarknaden"*

Vårt förslag: Intäktsdelningen ska motsvara det värde som elproduktionen skulle ha gett om den hade sålts på spotmarknaden.

Källa: SOU 2023:18, kap. 2.1.4, sidan 51

Relaterat till ovan nämnda förslag hänvisas till tidigare förda resonemang tillhörande förslagen *"ersättningen ska motsvara en andel av verkets intäkt. Andelens storlek ska bero på avståndet"* och *"det ska finnas ett tak för en parks totalbelopp."*

- e) Pajala kommun tillstyrker tillstyrker förslaget om *"intäktsdelningen bör vara skattefri för privatbostadsfastigheter"*

Vår bedömning: Om den byggnad som berättigar till intäktsdelning räknas som privatbostadsfastighet enligt inkomstskattelagen, bör intäktsdelningen göras skattefri för mottagaren.

Källa: SOU 2023:18, kap. 2.1.6, sidan 53

Intäktsdelningen kan betraktas som en slags avkastning från den byggnad som berättigar intäktsdelningen, men kan även ses som en kompensation för den värdeminskning som en vindkraftspark medför för privatbostäder. För olika slags näringsfastigheter är intäktsdelningen skattepliktig.

Kommunens kommentar är att jord- och skogsbruksnäringar kan komma att drabbas negativt av detta skattemässiga upplägg, vilket man i det här sammanhanget bör undvika. Kommunen menar att byggnader tillhörande jord- och skogsbruksnäringar bör omfattas så att dessa berättigas till intäktsdelning och är skattefri för mottagaren.

- f) Pajala kommun har tillstyrkt förslaget om *"en rätt till inlösen för fastighetsägare intill en ny vindkraftspark"*

Vårt förslag: Den som äger en bostadsfastighet intill en ny landbaserad vindkraftspark ska, under vissa förutsättningar, ha rätt att få fastigheten inlöst av parkens tillståndshavare.

Källa: SOU 2023:18, kap. 2.2 sidan 55

Kommunen menar att inlösen även bör omfatta jord- och skogsbruksfastigheter eftersom en vindkraftsetablering på ett negativt sätt kan drabba denna typ näringsverksamhet.

- g) Pajala kommun avstyrker förslaget om ”vad som krävs för rätt till inlösen”

Vårt förslag: En fastighet ska på, ägarens begäran, lösas in av tillståndshavaren för ett vindkraftverk om det på fastigheten finns en byggnad som

- var indelad som småhus, ägarlägenhet eller hyreshus när den aktuella vindkraftsparkens ansökan om miljötillstånd kom in till tillståndsmyndigheten,
- fortfarande är indelad som någon av dessa byggnadstyper,
- är taxerad ihop med fastigheten som småhusenhet, ägarlägenhetsenhet eller hyreshusenhet, och
- ligger på ett avstånd från verket som är mindre än sex gånger verkets totalhöjd.

Källa: SOU 2023:18, kap. 2.2.2 sidan 59

Förslaget gällande ”vad som ska krävas för rätt till inlösen” menar kommunen att även jord- och skogsrelaterade byggnader bör utgöra en rätt till inlösen om förutsättningar att bedriva jord- och skogsbruk har försämrats med anledning av vindkraftsparkens etablering. Likaså ska rätten till inlösen medges, där topografiska förhållanden och där siktlinjen i förhållande till enskilda vindkraftverk/vindkraftspark medför så pass påtaglig störning, och/eller starkt förändrad landskapsbild och förändrad näromgivning. Likaså, ska om så fastighetsägaren så önskar medges inlösen, även omfatta om småhus/lägenhet/fritidshus samt lantbruks- och skogsbruks relaterade byggnader, vilka är belägen på längre avstånd än sex gånger verkets totalhöjd.

Kommunen framhåller att rätt till inlösen även ska gälla för samfällighetsföreningar och att inlösen därmed befriar dem de ekonomiska och juridiska ansvarsåtagen som annars vilar på föreningen.

Kap. 3. Avser lokalsamhället

Gällande ersättning till lokalsamhället baseras förslaget på att inom ramen för lokalsamhället ska ersättning ska ges till:

- ✓ Föreningsliv och lokalt näringsliv
- ✓ Infrastruktur samt natur- och kulturmiljöer runt vindkraftsparken

- h) Pajala kommun tillstyrker förslaget om ”kommuner ska ges en möjlighet att uppställa finansieringsvillkor”

Vårt förslag: En kommun ska få förena sitt beslut om att tillstyrka tillstånd för en vindkraftspark med villkor om att tillståndshavaren, som en allmän kompensation för den förändring av landskapsbilden som parken innebär, årligen under parkens livstid ska finansiera utveckling av lokalsamhället (ett *finansieringsvillkor*).

Källa: SOU 2023:18, kap. 3.1.2 sidan 71

Det ska vara frivilligt för kommunen att uppställa finansieringsvillkor, som ger kommunen en möjlighet att själv utöva tillsyn, och att vid behov ta emot finansieringen för att sedan fördela beloppet till lokalsamhället.

Kommunen ges enligt det s k finansieringsvillkoret möjlighet att själva, i egenskap som juridisk person, reglera kommunens roll i processen kring vindkraftens värddelning med lokalsamhället. Genom detta förslag skapas ett författningsstöd för att kommunen kan tillstyrka krav på värddelning, samt utifrån vilka utgångspunkter kommunen kan kräva motprestationer och hur det får ske i enlighet med legalitetsprincipen, samt principen om rättsenlighet i myndigheters verksamhet. För att detta förslag, som även så småningom ska framgå av lagtexten ska fungera, krävs att följande faktorer uppfylls från kommunens sida:

- ✓ opartiskhet, lika behandling och att saklighet tillgodoses

Ett författningsförslag i enlighet med finansieringsvillkoret, ska bidra till att man undviker korrupktion, snedvriden konkurrens på projektörsmarknaden och att finansiering till lokalsamhället sammantaget baseras på god förvaltning från kommunens sida.

Kommunen reserverar sig mot förslaget med anledning av att här nämns att finansiering ska ges till lokalsamhället under parkens ”livstid”. Här inställer sig frågan vilka betingelser som ska gälla efter att driften av vindkraftsparken/vindkraftverk har upphört? Landskapsbilden kommer troligtvis även efter att driften har upphört, vara förändrad på ett påtagligt negativt sätt och intrången i natur- och friluftsområden har eventuellt bidragit till ett minskat intresse att vistas i dessa områden, vilket kan ge utslag på den turismrelaterade näringen på ett ofördelaktigt sätt. Hur ska områdena återställas efter att vindkraftsverkets s k livstid har gått ur tiden? Hur ska kommunen/lokalsamhället få ersättning för detta? Utifrån det presenterade förslaget finns framgång på ett indirekt sätt att ersättningen till lokalsamhället i samband med att vindkraften tas ur drift eller när dess ”livstid” upphör. Kommunen menar att detta förslag inte är optimalt, betraktat utifrån det kommunala perspektivet. Till exempel med anledning av vad det kan kosta att markområden som annars, under förutsättning att vindkraftsparken inte hade byggts, skulle kunna ha använts på ett mer ekonomiskt fördelaktigt sätt vad gäller markanvändning och utvecklingsmöjligheter av lokalsamhället. En annan fråga

infaller också, vem bekostar en framtida nedmontering av vindkraften, och vilka konsekvenser kommer det få till följd för lokalsamhället och för kommunen som helhet? Det kan även med tiden innebära att lokal samhällets attraktionskraft avtar, "tynar bort", kanske rentav som en följd av att vindkraftverk har etablerats. Det är därmed fullt berättigat att fråga sig om lokalsamhället vid dylika situationer alls ska få ersättning eftersom vindkraftverkets "livstid"/prestanda har utgått. I händelse av att vindkraftverk tas ur drift, menar kommunen att det även fortsättningsvis ska utgå ersättning till lokalsamhället, eftersom de tidigare åsamkade skadorna troligen fortsatt präglar lokalsamhället, visuellt och i vissa fall även praktiskt ur markanvändningssynpunkt. Ersättning bör alltså även ges i dessa uppkomna situationer till lokalsamhällen/natur- och kulturmiljöer. Det är inte heller säkert att kommunen i framtiden pekar ut dessa lokala samhällen som framtida "utvecklingsområden" eller "som områden som fortsatt berättigar ett större bevarandevärde utifrån ett helhetsperspektiv som lokala samhällen" i sin översiktsplan och då kan det vara lämpligt att det ska vara möjligt att i stället omfördela och prioritera ersättning till andra lokalsamhällen, så att dessa får ta del av ersättningen och tillskrivas finansieringsvillkor.

Vidare menar kommunen att det bör tillskapas en buffert som medger finansiering till omgivningar som berörs av de områden där man lagd ned driften av vindkraftverken.

- i) Pajala kommun avstyrker förslaget om "hur lokalsamhället ska definieras"

Vårt förslag: Lokalsamhället ska definieras som föreningsliv, lokalt näringsliv, infrastruktur samt natur- och kulturmiljöer inom det geografiska område som påverkas av den förändring av landskapsbilden som en vindkraftspark innebär.

Källa: SOU 2023:18, kap. 3.1.3 sidan 72

För de delar som omfattas av lokalsamhället ska kommunen, när politikerna godkänner att en vindkraftspark byggs, kopplas till ett finansieringsvillkor som innebär att en del vindparkens årliga intäkter ska återföras till lokalsamhällets intäkter. Detta förslag avser både land- och havsbaserade vindkraftsparker, även om det för Pajalas del endast är aktuellt med landbaserade vindkraftsparker. Se kap 3.1, SOU del 1.

Förslaget är i sig bra, men i förslaget definieras det geografiska området som omfattar lokalsamhället som "...inom det geografiska område som påverkas av den förändring som landskapsbilden som en vindkraftspark innebär". Att lokalsamhället endast ska värderas utifrån den uppkomna förändringen av landskapsbilden anser kommunen inte är acceptabelt eftersom det finns många andra faktorer som kan ge negativa/mindre gynnsamma konsekvenser för det närliggande samhället, med närhet till en vindkraftspark/ enstaka separata vindkraftverk. Ett bredare synsätt önskas vad gäller definitionen av lokalsamhällets geografiska avgränsning. Olika slags störningar från vindkraftsparken, bland annat ljudemissioner, blinkande belysning och utbyggnad av infrastrukturella lösningar till exempel kraftledningar och vägar, i en annars orörd natur innebär att kommunens förutsättningar begränsas på ett indirekt sätt, att nyttja dessa områden som framtida exploateringsområden för till exempel nya bostäder. Det har även konstaterats att renar påverkas menligt av de ljud som alstras från vindkraftverken.

Kommunen är mån om att rennäringen ska ha goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet och, när man enligt förslaget endast ska beakta förändring av landskapsbilden, i vad som ingår i lokalsamhällets geografiska område kan detta innebära nackdelar för rennäringen, som kan spänna över stora geografiska ytor utan att den direkta landskapsbilden har påverkats. Däremot kan renarnas rörelsemönster ha påverkats av förekommande ljudemissioner. Särskild omtanke bör tas till de betingelser som omfattar rennäringen och dess kultur. Därmed blir detta förslag, främst med tanke på lokalsamhällets geografiska yta, alltför snävt och en omformulering av förslaget önskas. Det kan i sin tur leda till, (som framgår av de framlagda förslagen framöver till exempel i förslaget "*hur finansieringsvillkoret ska uppställas*"), att möjlig ersättning kan tilldelas samebyarna, vilket vore utmärkt.

Detta kan förefalla vara av marginell betydelse men totalt sett kommer betydande antal hektar, ur markanvändningssynpunkt, betraktas som "*mindre attraktivt*" vilket i sin tur också betyder att det reella fastighetsvärdet reduceras och att framtida exploateringsbara områden minskar. Med anledning av ovan nämnda resonemang avstyrker kommunen det framlagda förslaget "*hur lokalsamhället ska definieras*."

- j) Pajala kommun tillstyrker förslaget om "*hur finansieringsvillkoret ska uppställas*"

Vårt förslag: Kommunen ska i finansieringsvillkoret ange en andel av parkens produktionsintäkter som finansieringen (*finansieringsbeloppet*) ska motsvara.

Kommunen ska inte ha möjlighet att, utöver detta, precisera eller utveckla villkoret.

I stället ska tillståndshavaren själv, efter samråd med lokalsamhällets föreningsliv, bestämma hur fullgörandet av finansieringsvillkoret ska ske.

Detta inkluderar, men är inte begränsat till, vem eller vilka inom lokalsamhället som ska vara mottagare av finansieringen och i vad mån villkoret ska fullgöras genom åtgärder i tillståndshavarens egen regi.

Det ska finnas ett tak för hur hög andel av parkens produktionsintäkter kommunen ska få ange att finansieringen ska motsvara. Hur högt det taket bör vara, beror på om ytterligare beskattning införs för att skapa en kommunal intäkt. Taket bör dock inte vara lägre än 0,25 procent.

Källa: SOU 2023:18, kap. 3.1.4 sidan 73

Finansieringsvillkorets övergripande innebörd är definierat i lag. Kommunen ges möjlighet att:

- ✓ aktivera villkoret genom kommunens tillstyrkandebeslut

- ✓ ange hur stor andel av vindkraftsparkens produktionsintäkt som finansieringsbeloppet ska motsvara

Om det senare visar sig att tillståndshavarens fullgörelse inte fungerar i önskad grad kan kommunen ingripa (under vindkraftverkets "livstid") och ändra hur tillståndshavarens åtaganden ska fullbordas.

Detta förslag bedöms skapa tydliga roller mellan kommunen, tillståndshavaren och berörda lokala föreningar etc.⁵

Nivån på finansieringsbeloppet har ett tak på motsvarande *lägst* 0,25 procents andel av produktionens intäkter, vilket även ska framgå i finansieringsvillkoret. Hur stort det sammanlagda beloppet blir beror på hur stor beskattningen blir. Utredaren menar att detta tak gällande finansieringsbeloppet, behöver betraktas utifrån vad den totala kostnaden för vindkraften blir, så att finansieringsbeloppet inte blir för alltför belastande för vindkraftens tillståndshavare och med hänsyn till skatteeffekten.

Kommunens kommentar är att det i dagsläget är svårt att uttala sig om detta förslag, då föreliggande förslag om finansieringsbeloppet inte förefaller vara helt utredd avseende beskattningsprincipens uppbyggnad. Hur ska beskattningen se ut för dessa intäkter? Det borde finnas en tydligare återkoppling till denna aspekt.

Det påpekas även i detta sammanhang att den s.k. finansieringsprincipen gäller under vindkraftens "livstid", men vad händer efter avslutad drift? Vilka kostnader kan det innebära för kommunen att ta hand om dessa områden, som dessutom kommer bli svårare att exploatera för, till exempel för bostäder och verksamheter, när även fastighetsvärdet redan har reducerats. I vilken grad kommer det uppkomma framtida krav på omhändertagande av vindkraftens olika beståndsdelar och borttransport av dessa, som då är att betraktas som avfall?

- k) Pajala kommun tillstyrker förslaget om *"likabehandling inom lokalsamhället över kommungränsen"*

Vårt förslag: Olikabehandling inom lokalsamhället ska inte få ske på grund av geografisk belägenhet i en annan kommun än den som uppställt finansieringsvillkoret.

Källa: SOU 2023:18, kap. 3.1.5 sidan 76

Eftersom vindkraftsparker ofta är belägna i utkanten av en kommun händer det att även lokalsamhällets geografiska avgränsning sträcker i en, eller flera grannkommuner. Detta förslag syftar till att fördelningen av finansieringsbeloppet görs på lika villkor oavsett vilken del lokalsamhället ligger i, och kan även komma till godo ett lokalsamhälle i en annan kommun.

⁵ Läs mer kap. 3.1.4.

Kommunen anför att detta är ett bra förslag som ytterligare bidrar till att stärka det mellankommunala samarbetet.

- l) Pajala kommun tillstyrker förslaget om ”förbud mot krav eller uttryckt förväntan på ytterligare mervärden”

Vårt förslag: Kommuner ska inte, på annat sätt än genom finansieringsvillkor, få uppställa krav eller uttrycka förväntan på att en verksamhetsutövare, för att kommunen ska lämna tillstyrkan, ska finansiera lokalsamhället eller på liknande sätt finansiera andra mervärden inom kommunen än de som uppförande och drift av vindkraftsparken skapar.

Källa: SOU 2023:18, kap. 3.1.6 sidan 76

Enligt allmänna förvaltningsprinciper är det inte tillåtet för en kommun att utan författningsstöd villkora sitt myndighetsstöd med en motprestation från den enskilde. Detta förslag syftar till att ge en nyttoeffekt för fortsatt vindkraftsutbyggnad och som ger en tydlig reglering om att ett finansieringsvillkor är det enda tillåtna sättet för en kommun att kräva motprestationer från projektören.

Kommunen anser att förslaget bidrar till att tydliggöra verksamhetsutövarens åtaganden och att det är positivt att kommunen ges möjlig insyn och inflytande över detta.

- m) Pajala kommun tillstyrker förslaget om ”rapportering, tillsyn och ändrat fullgörelsealternativ”

Vårt förslag: Tillståndshavaren ska årligen rapportera hur finansieringsvillkoret fullgjorts till kommunen.

Om kommunen finner att ett finansieringsvillkor inte fullgjorts, ska den förelägga tillståndshavaren att till kommunen utbetala ett belopp som enligt kommunens bedömning motsvarar vad som återstår. Pengarna ska därefter fördelas inom lokalsamhällets föreningsliv.

Kommunen får under giltighetstiden för parkens tillstånd ändra hur tillståndshavarens fullgörelse av finansieringsvillkoret framlades ska ske.

Så får ske, om kommunen bedömer att det är tydligt att finansieringsvillkoret skulle skapa större värde för lokalsamhället med något av de två fullgörelsealternativ som villkoret kan ändras till:

1. Utbetalning till en eller flera utpekade föreningar som företrädare lokalsamhället (bygdeföreningar eller liknande). Om flera föreningar anges, ska även anges med vilka andelar finansieringsbeloppet ska fördelas dem emellan.
2. Utbetalning till en fond hos kommunen, ur vilken lokalsamhällets föreningsliv kan söka.

Källa: SOU 2023:18, kap. 3.1.7 sidan 77

Kommunen ges enligt detta förslag en granskande roll och tillhörande verktyg om finansieringsvillkoret inte har fullbordats enligt önskat sätt. I det här fallet har kommunen två olika sätt att agera, och till dessa hör:

- ✓ om kommunen finner vid granskning av rapportering för ett år att finansieringsvillkoret inte har fullgjorts, så kan kommunen förelägga tillståndshavaren att erlægga det belopp som återstår till kommunen, som sedan fördelar beloppet till lokalsamhällets föreningsliv
- ✓ kommunen kan även ändra villkoret för hur fullgörelsen för tillståndshavaren ska se ut

Kommunen ser positivt på det framlagda förslaget och menar att det ska tillstyrkas.

Kap 9 avser fördjupning

- n) Pajala kommun avstyrker förslaget om ”vad som ska gälla när det finns flera bostadsbyggnader på fastigheten”

Vårt förslag: Om det på en fastighet finns mer än en byggnad som berättigar till intäktsdelning, ska intäktsdelning alltid utgå för den byggnad som berättigar till högst belopp. För ytterligare byggnader ska intäktsdelning bara utgå om byggnadens taxeringsvärde (delvärde) överstiger 500 000 kronor.

Källa: SOU 2023:18, kap. 9.2.2 sidan 147

Detta förslag reglerar om det på en fastighet finns flera bostadsbyggnader inom tio gånger totalhöjden från ett vindkraftverk. Utredaren menar att varje byggnad, om den används som bostad ska vara berättigad till intäktsdelning. I syfte att undvika att det uppförs komplementhus enbart för att fastighetsägaren ska berättigas att få ta del av intäktsdelningen, förslås att det ska finnas en nedre gräns motsvarande 500000 kr för hur lågt taxeringsvärdet ska vara om ytterligare en byggnad vid sidan av fastighetens högst värderade småhus dvs huvudbyggnaden, ska berättigas till intäktsdelning. Denna gräns avser således om det finns ett *småhus på fastigheten* eller utifrån *fastighetens högsta värde*.

Med hänvisning till ovan nämnda förslag, avstyrker kommunen detta förslag ”vad som ska gälla när det finns flera bostadsbyggnader på fastigheten” på följande tre skäl:

- ✓ förslaget avgränsas till att omfatta bostadsbyggnader (huvudbyggnader)
- ✓ förslaget beräknas på ”tio gånger totalhöjden från ett vindkraftverk”
- ✓ intäktsindelningen för ytterligare byggnader på en fastighet, baseras på ett taxeringsvärde (delvärde) som minst ska uppgå till 500000 kr

Kommunens framför att i utkanten av vindkraftsparker (förutom att det kan finnas mindre lokalsamhällen med utspridd bebyggelse) kan det finnas fritidshus, eller mindre jaktstugor eller byggnader, som av fjällvandrare kan användas för övernattning och vid

tillfälliga nödsituationer när klimatets hårda villkor oväntat slagit till. Det framgår inte med all önskvärd tydlighet om förslaget även inkluderar fritidshus. Och om så är fallet är det inte rimligt att intäktsdelningen enbart ska utgå till småhus men inte till fritidshusägare som då kan bli svårt ekonomiskt drabbade t ex samband med överlåtelse av fritidshuset eller vid eventuell säsongsutyrning. Här menar kommunen att intäktsdelningen även ska omfatta fritidshus, men även andra byggnader såsom jaktstugor och övernattningsställen som negativt kan påverkas av att det i närområdet finns vindkraftverk/vindkraftspark. Dessa kommer drabbas ekonomiskt negativt om detta förslag går igenom, vilket indirekt även kan få konsekvenser för turismnäringen i kommunen då det kan tänkas att det inte är så attraktivt att hyra stuga invid en vindkraftspark.

Kommunen är starkt kritisk till att taxeringsvärdet för de ytterligare byggnader som ligger inom avstånd för berättigat intäktsdelning och på anvisat avstånd på fastigheten, ska ha ett taxeringsvärde på minst 500000 kr. Här uppe i Norrbotten, ute på vidderna i skogslandskapet är det många småhus/fritidshus som inte har det taxeringsvärde som presenteras i förslaget. I Tornedalen har småhus sällan så höga taxeringsvärden som 500000 kr. Det är dessutom vanligt att det på en och samma fastighet finns flera småhus, vilket är en del av det *"kulturella arvet"* i Tornedalen.

I praktiken kommer det innebära att småhus- och fritidshusägare inte alls kommer att få ta del av intäktsutdelningen om taxeringsvärdet ska utgå från 500000 kr när det finns flera byggnader på en fastighet. En fastighet kan arealmässigt omfatta många hektar och det kan medföra än större ekonomiska förluster för fastighetsägarna.

Kommunen menar att taxeringsvärdet behöver kraftigt justeras nedåt och utgå från ett medianvärde som omfattar småhus, men givetvis även fritidshus utifrån de utgångspunkter som råder i Norrbotten, i Pajala kommun. Ska man utgå från taxeringsvärdet, eller utifrån ett medelvärde, och i båda fallen kan det bli olyckligt för fastighetsägaren. Detta resonemang baseras på att det kan bli vilseledande eftersom det kan finnas ett fåtal småhus som har en standard som överstiger det generella genomsnittet för småhus/fritidshus inom en viss radie relaterat till vindkraften/vindkraftsparken, och om det på en fastighet finns flera bostadsbyggnader inom tio gånger totalhöjden från ett vindkraftverk. Av dessa skäl kan det vara befogat att det görs en individuell värdering av respektive byggnad (småhus, fritidshus, byggnad avsett för turismändamål etc.) och att man därmed exkluderar den föreslagna modellen att intäktsdelning, när det finns flera byggnader på en fastighet ska utgå från taxeringsvärdet.

Kommunen förslår att om det på en fastighet finns flera bostadsbyggnader/byggnader ska man beakta vilka byggnader som tillhör huvudbyggnaden utifrån de olika byggnadernas olika funktioner, och de ekonomiska värden som dessa separata byggnader tillför huvudbyggnaden. Och inte utifrån den föreslagna avståndsberäkningen *"tio gånger totalhöjden från ett vindkraftverk."*

- o) Pajala kommun avstyrker förslaget om *"vad som ska gälla när det finns flera bostadsbyggnader på fastigheten"*

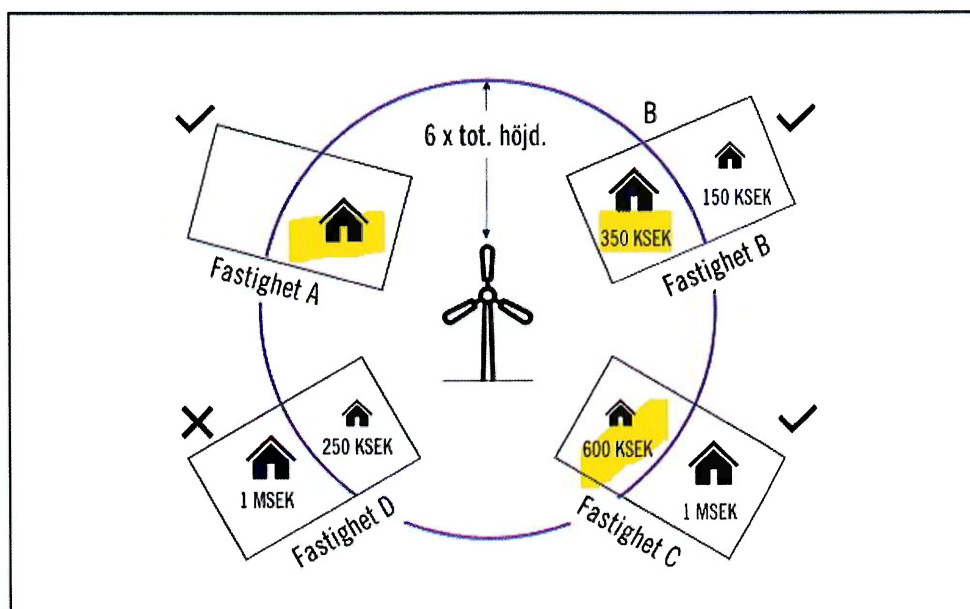
Vårt förslag: Om det på fastigheten finns flera bostadsbyggnader ska följande byggnader berättiga till inlösen, om deras avstånd till vindkraftverket är mindre än sex gånger totalhöjden.

- Den av byggnaderna för vilken högst delvärde bestämts i taxeringen (huvudbyggnaden).
- Ytterligare byggnader, om de vid senaste taxering värderats till mer än 500 000 kronor.

Källa: SOU 2023:18, kap. 9.2.2, sidan 153

Endast de gulmarkerade byggnaderna inom radien från vindkraftverket kan inlösas om bostadsbyggnaden (huvudbyggnaden) ligger inom sex gånger verkets totalhöjd. Här spelar det ingen roll vad den värderats till i taxeringen.

Följande resonemang illustreras i figuren nedan:

Källa: SOU 2023:18, kap. 9.2.2, sidan 154
 (Gulmarkeringen är handläggarens egen markering och ingår inte i originalet)

Detta förslag har gemensamma drag med föregående förslag; som också är ofördelaktig för fastighetsägare i Norrbottens avlägsna trakter då man i detta förslag utgår från att huvudbyggnaden ska:

- ✓ Samtliga huvudbyggnader ska enligt förslaget ligga inom sex gånger verkets totalhöjd. Då spelar taxeringsvärdet ingen roll för inlösen, även med ett taxeringsvärde på < 500000 kr berättigar inlösen av huvudbyggnaden
- ✓ Om det finns flera byggnader på fastigheten ges inlösen endast till de huvudbyggnader som har högst taxeringsvärde
- ✓ I de fall huvudbyggnaden ligger utanför sex gånger verkets totalhöjd ges ingen rätt till inlösen överhuvudtaget
- ✓ Omfattar endast bostadsbyggnadens (huvudbyggnaden) rätt till inlösen

Pajala kommun i Norrbottens län, avstyrker att inlösen av byggnaderna enbart ska berättigas utifrån de förslag som finns presenterad i SOU, enligt illustration på sidan X.

Här följer kommunens kommentarer gällande förslaget ”vad som ska gälla när det finns flera bostadsbyggnader på fastigheten”:

Inom huvudbyggnadens närliggande områden kan det finnas olika slags byggnader som har skilda funktioner. Dessa byggnader ingår i fastighetens samlade ekonomiska värde och som också taxeringsvärdet baseras på. Det kan vara frågan om bodar, garage etc. Självklart ska denna typ av byggnader ingå i rätten till inlösen och därmed inkluderas i inlösensumman, i syfte att fastighetsägarna inte ska drabbas negativt av att ekonomiska värden som tillhör huvudbyggnaden går förlorade i samband med inlösen. Att den avståndsmässiga beräkningsmodellen enbart tar sikte på att byggnader som berättigas till inlösen ska ligga inom ett avstånd motsvarande ”inom sex gånger verkets totalhöjd” är inte rimlig, samt att det enbart skulle omfatta bostadsbyggnaden (huvudbyggnaden), är inte acceptabelt. Givetvis behöver man beakta gränsdragningen utifrån vilka byggnader som ingår i en fastighetsägares hand, utifrån lagfartens inbördes samband och som knyter samman vilka byggnader av värde som ingår i detta byggnadsbestånd, och som även kan ha skilda funktioner. En alltför schematisk avgränsning medför att många fastighetsägare kommer drabbas mycket hårt om detta förslag blir en realitet där det finns en avståndsavgränsning att rätten till inlösen endast ska gälla ”inom sex gånger verkets totalhöjd” och enbart omfatta huvudbyggnaden.

Ofta uppförs vindkraftsparker på landsbygden och där finns taxerade jordbruksfastigheter, med tillhörande maskinhallar, spannmålsmagasin etc. som enligt detta förslag helt skulle kunna utestängas från rätt till inlösen, vilket för dessa fastighetsägare därmed innebär ett uppenbart ekonomiskt avbräck. Jord- och skogsbruksverksamheter och dess nödvändiga byggnader är ofta relativt stora, och har för fastighetsägarna inneburit kumulativa kostnader i samband med underhåll av dessa byggnader. Sådana byggnader som ingår i den enskilda fastighetens byggnadsbestånd och som har haft stor betydelse för att få intäkt/inkomst ska delges rätten till inlösen oavsett om avståndet enligt den ovan presenterade avståndsmodellen har överskridits. Sådana byggnader har ju haft en avgörande betydelse för att det överhuvudtaget ska ha varit möjligt att på fastigheten kunna bedriva t ex jord- eller skogsrelaterade verksamheter eller annan typ av näringsverksamhet t ex turistrelaterade verksamheter. Fastighetens egentliga värde kan rent av bestå av något annat än det huvudsakliga bostadshuset (huvudbyggnaden) och därmed bör även sådana byggnader ingå i rätten till inlösen.

Stundom kan det vara frågan om att enskilda fastigheter är relativt stora och att en fastighetsägare har arrenderat ut mark och till denna hyrt ut tillhörande byggnader, och att det kan vara stor spridning mellan kluster av byggnader. Dessa byggnader kan finnas utanför det avstånd som legitimerar inlösen. Med hänvisning till den s k ”rättvisaspekten” är det inte heller rättvist, att det nationella intresset att bygga ut vindkraftverk ska drabba enskilda fastighetsägare i samhället och därför bör förslag 14b omarbetas. Dessutom anförs i utredningen att i de fall en huvudbyggnad skulle ligga utanför sex gånger verkets totalhöjd medges överhuvudtaget ingen inlösen av byggnaden. Det förefaller vara ett alltför snävt generellt avståndsmässigt synsätt som utredarna föreslår. Det kan slå hårt mot fastighetsägarna, oavsett var i Sverige man befinner sig.

Här menar kommunen att man vid de tillfällen då frågan om inlösen kan vara aktuell, behöver betrakta fastigheten utifrån ett helhetsperspektiv, vilket inkluderar bland annat sådana situationer där en del av byggnadsbeståndet har används för arbete inom jord- och skogsbruk samt inom rennäring och således utgjorts en del av fastighetens faktiska intäkter, att även dessa byggnader, inklusive huvudbyggnaden ska ges möjligheten till inlösen, även i de fall som något av byggnaderna finns utanför radien ”sex gånger verkets totalhöjd”

Motsvarande möjlighet avseende inlösen ska även innefatta fritidshus, och andra typer av byggnader såsom näringsfastigheter, garage, förråd och andra mindre byggnader som det faller utanför avståndet ”sex gånger verkets totalhöjd”.

”Även vissa andra aspekter av förslaget, som att lantbruksenheter med småhus inte ska vara berättigade till inlösen och exakt vad som kan gälla när det finns flera bostadsbyggnader på fastigheten, får avvaras, om de inte kan åstadkommas på annat sätt”.

Källa: citat från sidan 157

Ovan nämnda citat anses inte acceptabelt och det föreslås att förslaget i dess helhet bearbetas om, så att det är till förmån för de fastighetsägare som kan drabbas illa av framtida vindkraftsetableringar. Det skulle i förlängningen även bidra till ökade incitament för framtida vindkraftsetableringar i kommunerna.

Övriga synpunkter

Kommunen frågar sig vem som ska stå för kostnaden i samband med framtida nedmontering av vindkraftverk. Denna kostnad ska inte åläggas fastighetsägaren, oavsett om vindkraften helt eller delvis är belägen på privat egendom.

Avslutningsvis önskar Pajala kommun framföra sitt tack för att kommunen har getts möjlighet att yttra sig över remissen SOU: 2023:18, *Värdet av vinden Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften* till regeringskansliet i Stockholm.

Med vänliga hälsningar

Ulrica Hammarström
Kommunalråd

Pajala kommun
984 85 Pajala
Tfn: 0978 - 120 02
Epost: ulrica.hammarstrom@pajala.se